

בצלציה ארץ-ישראלית *Androcymbium palaestinum* - פורחת עכשיו בספר ובמדבר (ינואר 2015)

אבי שמידע

פתיח: בצלציה ארץ-ישראלית גיאופיט בעל בצל רדוד הגדל במדבר ובחגורת הספר ופורח באמצע החורף בפרחים לבנים הצמודים לקרקע. היא קרובה ודומה לסוג סתונית אך השחלה ומצעית הפרח אינם ממוקמים מתחת לפני האדמה אלא נראים בבסיס הפרח הפתוח לרווחה.

בצלציה ארץ-ישראלית *Androcymbium palaestinum* הינה צמח רב-שנתי בעל פקעת באדמה (גיאופיט) הפורח ללא גבעול סמוך לפני האדמה. קוטרו 8-13 ס"מ וגובהו 3-5 ס"מ. פורח בחורף, לרוב בחודשי ינואר-פברואר במדרונות סלעיים ובטרשים במזרח הנגב, בנגב הצפוני ובחגורת הספר. כאשר הגשמים מקדימים במדבר-יהודה ובמדבר שומרון, ה**בצלציה** מנצה עלים ירוקים ומקדימה לפרוח כבר בחודש דצמבר. בתקופת הפריחה אפשר לראות את אגודות הפרחים של הבצלציה הפורחים בצמוד לקרקע. התחלת הבלבול והפריחה מיד עם גשמי החורף הראשונים מהווה יתרון לגיאופיט שאגר מזון ומים בחורף של העונה הקודמת.

בצלציה

ארץ-ישראלית

מימין - צילם: גדי פולק ©

משמאל - שימו לב לפסי האורך על הכותרת הלבנה. צילם: אורי רוזנברג ©

בצלציה ארץ-ישראלית היא צמח מדברי אופייני החודר לאזורים ים-תיכוניים בבתי גידול יובשניים. היא נפוצה בחגורת הספר באשדות המזרחיים בגליל ובשומרון, ובחולות על-גבי מצע סלעי במישור ימין ובערבה.

עיקר תפוצתה הוא בחגורת הספר - מהגליל העליון המזרחי (נחל דיסון) דרך רמות יששכר וסירין, הגלבוע, האשדות המזרחיים של שומרון ויהודה ועד דרום חברון. מעניין ומוזר שאוכלוסיות גדולות גדלות במדבר הקיצוני בערבה, בחולות רדודים על-גבי מצע קשה בכמות משקעים של 50 מ"מ בשנה.

בצלציה דומה מאד ל**סתוונית**; נוכל להבדיל ביניהן על-פי הפרח - לפרחי ה**סתוונית** גוון אחיד, לרוב ורד, ואילו לפרחי ה**בצלציה** הלבנים פסים ארגמניים על רקע לבן. סימן מבדיל נוסף הוא מבנה הפקעת - פקעת ה**בצלציה** סימטרית ועגולה, ואילו פקעת ה**סתוונית** בלתי סימטרית ופחוסה מצד אחד. מוצא הסוג **בצלציה** מדרום אפריקה, שם גדלים כ- 11 מינים נוספים. יש לשער שהסוג **סתוונית** שעיקר תפוצתו ים-תיכוני, התפתח במשך האבולוציה מה**בצלציה**. על כך מעידה השחלה הנמצאת בפרח ה**בצלציה** מעל הקרקע במצעית הפרח בעוד בסוג **סתוונית** השחלה מצאת עמוד בקרקע בראש הפקעת; החוקרים שמערים (Burt 1971) כי במשך האבולוציה התארך צינור הפרח מאוד והשחלה ירדה מטה והתמקמה בראש הפקעת, ועל ידי כך מוגן הפרי הצעיר בתוך האדה הן מפגעי האקלים והן מאכילת על ידי בעלי-חיים.

בצלציה ארץ-ישראלית היא צמח מוגן על פי חוק.

=====

כל הזכויות שמורות ל"כלנית" ©

ציטוט: שמידע א 2015 בצלציה ארץ-ישראלית *Androcymbium palaestinum* -

פורחת עכשיו בספר ובמדבר, "פורחים עכשיו", כתב-עת "כלנית" מספר 2.

<https://www.kalanit.org.il/androcymbium-palaestinum-01-2015>